

УДК 159.9

Упиренко Ю. - ст. гр. БП-41

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЧИННИК ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Науковий керівник: к.психол.н., доцент Періг І.М

Upurenko Y.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A FACTOR IN THE PSYCHOPREVENTION OF CONFLICT BEHAVIOR IN ADOLESCENCE

Supervisor: Ph.d. (Psychology), Associate Professor Perig I. M.

Ключові слова: підлітки, комунікативні навички, конфліктність.

Keywords: adolescents, communication skills, conflict levels.

Сучасні трансформації суспільних відносин й інтенсифікація навчального процесу створюють підґрунття для зростання напруженості в підлітковому середовищі, це актуалізує проблему пошуку ефективних засобів гармонізації міжособистісної взаємодії. Кризовий характер цього вікового періоду у поєднанні з браком конструктивних соціальних навичок часто призводить до того, що підлітки не можуть самостійно подолати високий рівень конфліктності. Метою даної роботи є дослідження взаємозв'язку між рівнем розвитку комунікативних умінь й схильністю до конфліктної поведінки у осіб підліткового віку для визначення шляхів психопрофілактики деструктивних проявів.

На думку Н. М. Гончарук, комунікативна компетентність підлітка є базовою умовою для його успішного самоствердження та визнання в колективі, що безпосередньо впливає на характер міжособистісних стосунків [1]. Розвинені комунікативні навички, такі як: соціолінгвістичні й стратегічні, дозволяють особистості ефективно конструювати діалог, враховуючи етичні норми й позитивні риси партнера, що виступає природним бар'єром для виникнення напруженості. Натомість брак навичок саморегуляції й невміння вести діалог стають початком частих суперечностей, це вимагає впровадження спеціальних програм психопрофілактики [2].

Конфліктність в підлітковому віці часто розглядається як системна характеристика, пов'язана з емоційною збудливістю і прагненням до самостійності та незалежності. Як зазначає Я. І. Юрків, сучасні підлітки демонструють вищу конфліктність порівняно з попередніми поколіннями, до того ж в їх зіткненнях переважають деструктивні тенденції, через невміння знайти конструктивний вихід із ситуації [3]. Це підтверджує гіпотезу про те, що підліток реагує не на об'єктивну дійсність, а на власний суб'єктивний образ ситуації, котрий часто буває викривленим через низьку соціальну компетентність.

Високий рівень розвитку комунікативних навичок дозволяє підліткам замінювати агресивні реакції на інструменти ведення переговорів й пошук компромісу. В наукових працях зазначається, що формування конфліктологічної компетентності на основі педагогічних принципів і тренінгової діяльності дозволяє суттєво зменшити кількість міжособистісних зіткнень [3]. Таким чином, розвиток здатності до емпатії й активного слухання виступає компенсаторним механізмом, що нівелює вікову схильність до суперництва.

Практичний аспект подолання конфліктності полягає в переході від стихійного реагування до усвідомленого управління процесом спілкування. Це реалізується через розвиток конкретних поведінкових алгоритмів: вміння вчасно розпізнати емоційний тригер, здатність перефразувати претензію в конструктивний запит й готовність до пошуку точок дотику навіть у ситуації гострого протистояння. Формування таких навичок дозволяє підлітку змінити саму модель сприйняття конфлікту: він перестає бути загрозою для репутації або самооцінки, перетворюючись на робочу ситуацію, це потребує раціонального вирішення. Зрештою, високий рівень комунікативної грамотності створює безпечний простір для самовираження, де потреба в конфлікті як способі захисту власних кордонів природним чином зникає.

Отже, розвиток комунікативних навичок є визначальним чинником зниження рівня конфліктності підлітків. Опрацьовані результати свідчать, що цілеспрямоване формування культури спілкування й опанування технік емоційної саморегуляції дозволяє мінімізувати деструктивні прояви в підлітковому середовищі. Виконання мети дослідження доводить необхідність впровадження тренінгових програм, спрямованих на розвиток комунікативної компетентності як засобу профілактики конфліктної поведінки.

Джерела та література:

1. Гончарук Н. М. Психологічні особливості комунікативних умінь та навичок у підлітків. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. С. 170–178.
2. Виявлення моделей і тактики конфліктної поведінки підлітків : звіт про науково-дослідну роботу, С.25.
3. Юрків Я. І. Умови вирішення конфліктів у підлітковому середовищі соціальним педагогом. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. 2013. С. 32–41.